

І. В. Яромій, кандидат юридичних наук

ІНСТИТУЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ МИТНИХ ОРГАНІВ

У статті досліджено інституційну спроможність митних органів. Відмічено, що на законодавчому рівні наразі відсутнє визначення терміну «інституційна спроможність», хоча в останній час він широко використовується в контексті різних державних органів або ж громадськості.

Запропоновано під терміном «інституційна спроможність митних органів» розглядати комплексну характеристику, що відображає здатність митних органів ефективно виконувати свої функції та досягати поставлених цілей у сфері митної справи. Серед ключових елементів категорії інституційна спроможність митних органів виокремлено: 1) організаційну структуру; 2) кадровий потенціал (людські ресурси); 3) матеріально-технічне забезпечення; 4) інформаційні системи; 5) нормативно-правову базу; 6) процедури; механізми взаємодії з іншими державними органами, бізнесом та міжнародними партнерами. Охарактеризовано детально кожен із вищенаведених складових інституційної спроможності митних органів.

Відмічено, що структура митних органів України є ієрархічною та логічно побудованою для ефективного виконання покладених на них завдань і включає: 1) центральний орган, його територіальні підрозділи; 2) підпорядковані установи (митниці, митні пости, спеціалізовані навчальні заклади для підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців з митної справи).

Зазначено про важливе значення таких складових компонентів кадрового потенціалу як: рівень кваліфікації, професійної підготовки, мотивації та доброчесності співробітників митних органів, їхня здатність застосовувати сучасні методи та технології.

Окрему увагу приділено матеріально-технічному забезпеченню як важливому структурному елементу інституційної спроможності митних органів. Відмічено, що інформаційні системи та технології відіграють важливу роль у формуванні інституційної спроможності митних органів, забезпечуючи ефективність, прозорість та безпеку митної справи.

Обґрунтовано, що нормативно-правове забезпечення є фундаментальною складовою інституційної спроможності митних органів, адже воно формує правове поле, в межах якого здійснюється діяльність в митній сфері.

Розкрито зміст ефективності митних процедур, які є не просто формальними правилами, а - сукупністю взаємодій, що охоплюють митний контроль, оформлення, нарахування платежів, боротьбу з митними правопорушеннями та взаємодію з усіма учасниками зовнішньоекономічної діяльності.

Відмічено, що для забезпечення повноцінної інституційної спроможності митних органів необхідна ефективна міжвідомча взаємодія, взаємодія з бізнесом і громадськістю та міжнародне співробітництво митних органів. Зазначені елементи формують цілісну систему, що дозволяє митним органам ефективно виконувати свої функції в сучасному світі.

Ключові слова: інституційна спроможність, митні органи, організаційна структура, кадровий потенціал, людські ресурси, матеріально-технічне забезпечення, інформаційні системи, нормативно-правова база, процедури, механізми взаємодії з іншими державними органами, бізнес, міжнародні партнери.

I. V. Yaromii. Institutional capacity of customs authorities

The article examines the institutional capacity of customs authorities. It is noted that at the legislative level there is currently no definition of the term «institutional capacity», although recently it has been widely used in the context of various state bodies or the public.

It is proposed to consider the term «institutional capacity of customs authorities» as a comprehensive characteristic that reflects the ability of customs authorities to effectively perform their functions and achieve their goals in the field of customs affairs. Among the key elements of the category of institutional capacity of customs authorities are: 1) organizational structure; 2) personnel potential (human resources); 3) material and technical support; 4) information systems; 5) regulatory framework; 6) procedures; mechanisms for interaction with other state bodies, business and international partners. Each of the above components of the institutional capacity of customs authorities is described in detail.

It is noted that the structure of the customs authorities of Ukraine is hierarchical and logically built for the effective implementation of the tasks assigned to them and includes: 1) the central body, its territorial divisions; 2) subordinate institutions (customs offices, customs posts, specialized educational institutions for training, retraining and advanced training of customs specialists).

The importance of such components of human resource potential as: the level of qualification, professional training, motivation and integrity of customs officers, their ability to apply modern methods and technologies is noted.

Special attention is paid to material and technical support as an important structural element of the institutional capacity of customs authorities. It is noted that information systems and technologies play an important role in forming the institutional capacity of customs authorities, ensuring the efficiency, transparency and security of customs affairs.

It is substantiated that regulatory and legal support is a fundamental component of the institutional capacity of customs authorities, as it forms the legal field within which activities in the customs sphere are carried out.

The content of the effectiveness of customs procedures is revealed, which are not just formal rules, but a set of interrelated actions that cover customs control, clearance, payment accrual, combating customs offenses and interaction with all participants in foreign economic activity.

It is noted that to ensure the full institutional capacity of customs authorities, effective interdepartmental interaction, interaction with business and the public, and international cooperation of customs authorities are necessary. These elements form a holistic system that allows customs authorities to effectively perform their functions in the modern world.

Key words: institutional capacity, customs authorities, organizational structure, personnel potential, human resources, material and technical support, information systems, regulatory framework, procedures, mechanisms for interaction with other government agencies, business, international partners.

Постановка проблеми. Інституційна спроможність митних органів є важливим фактором для ефективного функціонування держави, особливо в умовах воєнного стану, активних євроінтеграційних процесів та потреби у швидкому економічному відновленні. Зазначена правова категорія охоплює не лише наявність необхідних ресурсів – фінансових, людських, технічних – а й здатність інституції ефективно використовувати їх для виконання своїх функцій. Належна інституційна спроможність передбачає налагоджені внутрішні процеси, прозорі процедури, високу кваліфікацію персоналу, стійкість до зовнішніх і внутрішніх ризиків, а також гнучкість в адаптації до мінливих умов. Без такої спроможності митниця не може повноцінно забезпечувати надходження до бюджету, ефективно протидіяти контрабанді та митним правопорушенням, а також сприяти законній зовнішньоекономічній діяльності, що є фундаментальним для економічної безпеки країни.

Попри очевидну важливість, інституційна спроможність українських митних органів залишається проблемним полем, що вимагає системного аналізу та вдосконалення. Наявність не до кінця розв'язаних питань, таких як корупційні ризики, недостатнє матеріально-технічне забезпечення, плінність кадрів, а також постійні зміни у законодавстві та управлінській структурі, підривають стабільність та передбачуваність її роботи. Особливо гостро ці проблеми проявляються в умовах війни, яка створює додаткові виклики у сфері логістики, контролю та забезпечення безпеки. Таким чином, вивчення та підвищення інституційної спроможності митних органів є не лише науковим, але й нагальним практичним завданням, що має безпосередній вплив на стійкість та розвиток економіки України.

Аналіз наукових праць за темою дослідження. Аналіз наведених наукових праць свідчить про активне дослідження поняття «інституційна спроможність» у різних сферах суспільного життя та державного управління в Україні. Зокрема, вивченням даної категорії займалися такі автори як: О. Баштанник, Н. Білак, М. Войновський, О. Дмитренко, Д. Короленко, Н. Колісніченко, М. Міненко, Є. Мінакова, О. Назарчук, О. Омельчук, Т. Осінь-Білоус, Є. Осадчий, М. Савчин, В. Соболев, М. Сташишин, О. Тимченко та ін.

Виклад основного тексту. На законодавчому рівні наразі відсутнє визначення терміну «інституційна спроможність», хоча в останній час він широко використовується в контексті різних державних органів або ж громадськості.

Так, аналіз наявних досліджень, дає підстави говорити, що вони охоплюють інституційну спроможність місцевого самоврядування, громадянського суспільства, неурядових організацій, фахових об'єднань, системи вищої освіти, держави в контексті прав людини, впровадження моделі сегментації податкових боржників, а також кадрову складову митних органів. В більшості наукових робіт, авторами розглядається сутність поняття «інституційна спроможність», особливості його визначення, складові елементи та чинники забезпечення. Підкреслюється важливість інституційної спроможності для ефективного виконання функцій державними структурами, органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства. Дослідження також спрямовані на виявлення проблемних аспектів та розробку практичних рекомендацій щодо підвищення інституційної спроможності в різних сферах [1;2;3].

В свою чергу зазначимо, що інституційну спроможність митних органів слід розглядати як комплексну характеристику, що відображає здатність митних органів ефективно виконувати свої функції та досягати поставлених цілей у сфері митної справи. Дана категорія є комплексною та охоплює: 1) організаційну структуру; 2) кадровий потенціал (людські ресурси); 3) матеріально-технічне забезпечення; 4) інформаційні системи; 5) нормативно-правову базу; 6) процедури; механізми взаємодії з іншими державними органами, бізнесом та міжнародними партнерами.

Проаналізуємо детальніше кожен із вищенаведених складових інституційної спроможності митних органів. Що стосується організаційної структури митних органів, то від раціональності її побудови, розподілення функцій та повноважень, налагодженості внутрішніх комунікацій та процесів прийняття рішень загалом залежить ефективність роботи митниці.

Структура митних органів України є ієрархічною та логічно побудованою для ефективного виконання покладених на них завдань і включає: 1) центральний орган, його територіальні підрозділи; 2) підпорядковані установи (митниці, митні пости, спеціалізовані навчальні заклади для підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців з митної справи).

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну митну політику представлений Державною митною службою України (далі – Держмитслужба України) як головним митним органом, який здійснює спрямування, координацію та контроль діяльності всіх митниць. Діяльність Держмитслужби України спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів [4]. Вона наділена широкими повноваженнями, визначеними Митним кодексом України [5] та іншими законами України. Основними завданнями Державної митної служби України є реалізація та внесення на розгляд Міністра фінансів пропозицій щодо забезпечення реалізації державної митної політики, зокрема забезпечення митної безпеки та захисту митних інтересів України і створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, збереження належного балансу між митним контролем і спрощенням законної торгівлі, забезпечення реалізації державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань державної митної справи, запобігання та протидії контрабанді, боротьби з порушеннями митних правил [6]. Саме цей центральний орган формує єдину державну митну політику та забезпечує її реалізацію по всій території країни.

Наступним рівнем структури є митниця як територіальний орган центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику. Митниця: діє у визначеній зоні діяльності, забезпечуючи виконання митних завдань на регіональному рівні; має статус юридичної особи з окремим балансом, рахунками, власною печаткою та бланком; діяльність регулюється положенням, затвердженим центральним органом; керівництво призначається безпосередньо керівником центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, що підкреслює вертикаль управління та централізований підхід до кадрової політики. Керівник центрального органу може делегувати керівникам митниць окремі повноваження для оперативнішого вирішення питань на місцях.

Найнижчим, але вкрай важливим рівнем у цій структурі є митний пост як структурний підрозділ митниці, який в зоні діяльності безпосередньо забезпечує виконання завдань, покладених на митні органи. Зони діяльності митних постів визначаються відповідними положеннями, що затверджуються керівниками митниць за погодженням з центральним органом [7]. Створення, реорганізація та ліквідація митних постів, а також призначення та звільнення їхніх керівників здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну митну політику. Зазначене свідчить про системний підхід до розвитку професійних кадрів та наукового забезпечення митної діяльності.

Окрім цього, для забезпечення кадрового потенціалу та наукової підтримки системи, в структурі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, можуть створюватися спеціалізовані навчальні заклади для підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців з митної справи. Також передбачено створення науково-дослідної установи для проведення наукових досліджень у сфері забезпечення митних інтересів України. Зазначене свідчить про системний підхід до розвитку професійних кадрів та наукового забезпечення митної діяльності.

Щодо *кадрового потенціалу*, то в даному випадку важливого значення матимуть такі ключові компоненти як: рівень кваліфікації, професійної підготовки, мотивації та доброчесності співробітників митних органів, їхня здатність застосовувати сучасні методи та технології.

Відповідно до Митного кодексу України визначено, що особи, які претендують на зайняття посад державної служби в митних органах, повинні відповідати загальним та спеціальним вимогам до їхньої професійної компетентності. Водночас законодавцем уточняється, що загальні вимоги визначаються законодавством про державну службу [8], а спеціальні вимоги до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорій «Б» і «В» у митних органах, визначаються з урахуванням митних компетенцій.

Перелік митних компетенцій та їх рівні для посад державної служби категорій «Б» і «В» у митних органах затверджується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну митну політику.

Під терміном «митні компетенції» слід розуміти вимоги до професійної компетентності посадових осіб митних органів, які займають посади державної служби категорій «Б» і «В», що містять сукупність характеристик (знань, умінь, навичок, здібностей, мотивів, цінностей), які забезпечують виконання посадовими особами обов'язків на високому рівні для реалізації завдань, покладених на митні органи [5].

Окрім цього, важливим структурним елементом *інституційної спроможності* митних органів є матеріально-технічне забезпечення у вигляді наявності та стан необхідної інфраструктури (пунктів пропуску, офісних приміщень, складів), обладнання (сканери, технічні засоби контролю), транспортних засобів та засобів зв'язку.

Матеріально-технічне забезпечення є одним із ключових елементів інституційної спроможності митних органів, що безпосередньо впливає на їхню здатність ефективно виконувати покладені завдання. Адже без належної матеріальної бази митниця не може повноцінно функціонувати, забезпечувати належний контроль та сприяти зовнішній торгівлі. Митний кодекс України [5] чітко регламентує питання майна, фінансування та забезпечення митних органів.

Стаття 556 деталізує забезпечення митних органів земельними ділянками, службовими та побутовими приміщеннями, обладнанням та засобами електронних комунікацій. Надання у користування земельних ділянок для службових потреб, а також відшкодування їх власникам, здійснюється відповідно до Земельного

кодексу України [9]. Особливістю є положення, що у випадках, коли митне оформлення відбувається безпосередньо на територіях або в приміщеннях підприємств (незалежно від їх форми власності), такі підприємства зобов'язані безоплатно надавати митним органам необхідні службові та побутові приміщення, а також обладнання, засоби та канали електронних комунікацій у тимчасове користування.

Фінансування, матеріально-технічне забезпечення та розвиток інфраструктури митних органів здійснюються виключно за рахунок державного бюджету [5], що підкреслює централізований характер забезпечення та залежність митниці від державного фінансування. Крім того, у межах пунктів пропуску через державний кордон, митні органи, як балансоутримувачі земельних ділянок та нерухомого майна, можуть надавати у тимчасове користування відповідні приміщення та ділянки підприємствам, діяльність яких пов'язана з функціонуванням пунктів пропуску або зі сферою обслуговування, що в свою чергу дозволяє оптимізувати використання інфраструктури та сприяти безперебійній роботі пунктів пропуску.

Отже, матеріально-технічне забезпечення митних органів, будучи державною власністю та фінансуючись з бюджету, є критично важливим для їх інституційної спроможності. Наявність законодавчо закріплених механізмів безоплатного надання приміщень та обладнання, а також можливість ефективного управління інфраструктурою, дозволяють митній службі виконувати свої функції навіть за умов обмежених ресурсів. Однак, реальний стан матеріально-технічного забезпечення безпосередньо впливає на швидкість та якість митних процедур, технологічну оснащеність та, зрештою, на ефективність протидії митним правопорушенням.

Ще одним структурним елементом є інформаційні системи та технології, що відіграють важливу роль у формуванні інституційної спроможності митних органів, забезпечуючи ефективність, прозорість та безпеку митної справи. Митний кодекс України містить Главу 5 під назвою «Інформаційні технології та електронні інформаційні ресурси у митній справі», якою закріплено пріоритет використання електронних інформаційних ресурсів та систем для здійснення митних формальностей, що включає застосування різноманітних систем, функціонуючих на національному та міжнародному рівнях, власне розроблене програмне забезпечення, а також активне впровадження автоматизованих систем митного оформлення.

Особливе значення для підвищення інституційної спроможності має реалізація механізму «єдиного вікна» через Єдиний державний інформаційний веб-портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі», на якому розміщено інформацію для «бізнесу», «громадян», «довідка», «додатково», «реєстри та публічна інформація», «international» [10].

Впровадження «Єдиного вікна» у роботу митниці та контролюючих органів було ініційовано Мінфіном, з 1 серпня 2016 року розпочалася практична реалізація постанови Кабінету Міністрів України від 25.05.2016 № 364 «Деякі питання реалізації принципу «єдиного вікна» під час здійснення митного, санітарно-епідеміологічного, ветеринарно-санітарного, фітосанітарного, екологічного, радіологічного та інших видів державного контролю» [11].

Механізм «Єдиного вікна» дозволяє забезпечити: 1) якісний контроль за виконанням підприємствами вимог законодавства; 2) оперативний обмін інформацією між митницею, підприємствами та державними органами; 3) протидію корупції – мінімізація offline-комунікацій під час здійснення контрольних процедур; 4) спрощення здійснення зовнішньоекономічної діяльності [12]. Цілодобова робота «Єдиного вікна» та можливість одноразового внесення інформації значно спрощують та прискорюють митні процедури, мінімізуючи бюрократичні бар'єри та сприяючи гармонізації даних відповідно до міжнародних стандартів Всесвітньої митної організації, що в свою чергу покращує взаємодію з бізнесом, покликано підвищити прозорість процесів та мінімізувати корупційні ризики.

Разом із широким застосуванням електронних документів та сервісів, ключовою вимогою до інституційної спроможності є забезпечення надійного захисту інформації та кібербезпеки. Законодавство передбачає обов'язкове застосування комплексних систем захисту інформації та системи управління інформаційною безпекою. Передбачається, що вдосконалення «Єдиного вікна» покликано створити умови для подальшого покращення умов введення міжнародної торгівлі, зменшення часових та фінансових витрат, необхідних для експортно-імпортних операцій, а також підвищення інвестиційної привабливості України [12]. Таким чином, цифровізація та безпека інформаційних ресурсів є невід'ємними складовими сучасної та ефективної митної служби, що безпосередньо впливають на її загальну інституційну спроможність.

Фундаментальною складовою інституційної спроможності митних органів можна вважати нормативно-правове забезпечення, адже воно формує правове поле, в межах якого здійснюється діяльність в митній сфері. Чіткі та вичерпні законодавчі норми забезпечують передбачуваність, прозорість та ефективність функціонування митниці, надаючи їй необхідні повноваження та встановлюючи межі їх реалізації. Без якісної, актуальної, узгодженої нормативно-правової бази, що регулює митну справу та відповідає міжнародним стандартам, митні органи не можуть належно виконувати свої функції, що знижує їхню спроможність у боротьбі з митними правопорушеннями, сприянні торгівлі та наповненні Державного бюджету.

В даному контексті важливо також звернутись до висновків Л.М. Дорофєєвої, яка вказує, що основні міжнародні стандарти митної справи та організації діяльності митних адміністрацій містяться у трьох ключових джерелах, серед яких Кіотська конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур [13],

Рамкові стандарти безпеки та полегшення всесвітньої торгівлі ВМО [14], митні прототипи [15], що сконцентрували найкращі принципи та стандарти ЄС у галузі митної справи. Сьогодні існує нагальна потреба у всебічному вивченні практики застосування митними адміністраціями європейських країн норм зазначених документів, що необхідно для вдосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності вітчизняних митних органів з метою створення в Україні сучасної європейської митної служби [16, с. 18].

Наступним важливим структурним елементом інституційної спроможності митних органів є ефективність процедур, адже саме через чіткі, оптимізовані та прозорі процеси митниця реалізує свої функції.

Митні процедури це – врегульований нормами митного права, порядок діяльності посадових осіб митних органів в межах їх повноважень, який спрямований на реалізацію норм митного права та дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи у процесі вирішення конкретних справ, пов'язаних з переміщенням громадянами товарів, транспортних засобів та інших предметів через державний кордон

та складається з таких елементів: митного контролю, митного оформлення, справляння (сплати) митних платежів та порядку їх виконання [17, с. 248].

Тобто в даному випадку йдеться не про формальні правила, а про сукупність взаємопов'язаних дій, що охоплюють митний контроль, оформлення, нарахування платежів, боротьбу з митними правопорушеннями та взаємодію з усіма учасниками зовнішньоекономічної діяльності. Процедури, які є ефективними мінімізують часові та фінансові витрати для бізнесу, зменшують корупційні ризики та забезпечують своєчасне наповнення бюджету. Неефективні ж процедури, навпаки, призводять до затримок, додаткових витрат, створюють підґрунтя для зловживань та підривають довіру до митної служби, тим самим суттєво послаблюючи її інституційну спроможність.

Таким чином передбачається, що митні процедури мають відповідати критеріям простоти, прозорості та передбачуваності, відповідності потребам бізнесу та громадян, а також рівню необхідної автоматизації.

Для забезпечення повноцінної інституційної спроможності митних органів необхідна ефективна реалізація кількох ключових елементів, які виходять за межі внутрішньої організації та стосуються взаємодії митниці із зовнішнім середовищем. Йдеться про міжвідомчу взаємодію, взаємодію з бізнесом та громадськістю та міжнародне співробітництво митних органів. Зазначені елементи формують цілісну систему, що дозволяє митним органам ефективно виконувати свої функції в сучасному світі.

Міжвідомча взаємодія є одним із наріжних каменів інституційної спроможності митниці, яка охоплює співпрацю з іншими державними органами. Аналіз положень Митного кодексу України [5] дозволяє виокремити та систематизувати широке коло суб'єктів, з якими митні органи взаємодіють для виконання своїх завдань, серед яких:

1) державні органи, що здійснюють контрольні та регуляторні функції у сфері зовнішньоекономічної діяльності: а) інші уповноважені органи під час переміщення товарів через митний кордон України (державні органи, що відповідають за санітарний, ветеринарний, фітосанітарний, екологічний, радіологічний контроль та інші види державного контролю, які є обов'язковими при перетині кордону, що забезпечує комплексність контролю та безпеку держави); б) органи державної влади у сфері захисту права інтелектуальної власності;

2) правоохоронні органи (зокрема, Національною поліцією, Службою безпеки України, Бюро економічної безпеки України, Державною прикордонною службою України, та іншими структурами);

3) органи державного фінансового контролю та управління (зокрема, Національний банк України, Рахункова палата України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері фінансів, державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів та у сфері фінансового контролю);

4) органи місцевого самоврядування та місцеві державні адміністрації.

Наведена структуризація підкреслює багатофункціональний характер митних органів та їхню інтегрованість у загальну систему державного управління. Ефективність цієї взаємодії безпосередньо впливає на національну та економічну безпеку України.

Ефективна міжвідомча взаємодія дозволяє обмінюватися інформацією, координувати спільні дії у боротьбі з контрабандою та митними правопорушеннями, забезпечувати комплексний контроль на кордоні та впроваджувати механізми «єдиного вікна». Без злагодженої роботи з іншими інституціями митниця не зможе повною мірою виконувати свої завдання з наповнення бюджету, забезпечення економічної безпеки та захисту національних інтересів.

Надзвичайно важливою складовою є взаємодія з бізнесом та громадськістю. Прозора та конструктивна комунікація з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, асоціаціями та представниками громадянського суспільства сприяє формуванню довіри, зниженню корупційних ризиків та покращенню ділового клімату. Впровадження механізмів зворотного зв'язку, публічне обговорення змін у митному законодавстві, надання якісних консультацій та сервісів для бізнесу дозволяють митниці краще розуміти потреби підприємців та адаптувати свої процедури, сприяючи легальній торгівлі та інвестиціям. Залучення громадськості до моніторингу діяльності митних органів також підвищує їхню відповідальність та підзвітність.

Окрім цього, у глобалізованому світі міжнародне співробітництво митних органів є невід'ємною частиною їхньої інституційної спроможності, що включає обмін інформацією з митними адміністраціями інших країн (наприклад, щодо митної вартості, класифікації товарів, протидії транснаціональній злочинності), участь у міжнародних конвенціях та угодах (таких як Кіотська конвенція [13], Конвенція про процедуру спільного транзиту [18]), а також співпрацю в рамках міжнародних організацій (Всесвітня митна організація, СОТ, ЄС). Міжнародна співпраця дозволяє українській митниці інтегруватися у світову митну систему, переймати кращий міжнародний досвід, гармонізувати стандарти та ефективніше протидіяти глобальним викликам, таким як контрабанда наркотиків, зброї та тероризм.

Усі ці три елементи — міжвідомча взаємодія, взаємодія з бізнесом та громадськістю, а також міжнародне співробітництво — працюючи в синергії, значно підвищують інституційну спроможність митних органів, дозволяючи їм більш ефективно виконувати свої функції та адаптуватися до постійно мінливого зовнішнього середовища.

Висновок. Підвищення інституційної спроможності митних органів є ключовим фактором для забезпечення ефективної державної митної політики, сприяння економічному розвитку, захисту національної безпеки та інтеграції України до міжнародного економічного простору.

Список використаних джерел:

1. Колісниченко Н., Войновський М. Інституційна та інституціональна спроможність місцевого самоврядування: сутність понять та особливості визначення. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2015. № 16. С. 296-309. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tppd_2015_16
2. Баштанник, О. В. Інституціональна/інституційна спроможність інститутів політичної системи як аналітична категорія та функціональний аспект публічного управління. *Держава та регіони. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2023. №2 (80). URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/2_2023/15.pdf
3. Осадчий Є. С., Тимченко, О. М. Інституційна спроможність упровадження моделі сегментації податкових боржників в Україні. *Електронне видання «Ефективна економіка»*. 2020. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2020/6.pdf
4. Положення про Державну митну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 227. URL: <https://customs.gov.ua/polozhennia>
5. Митний кодекс України: Закон України № 4495-VI від 13.03.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/ed20241019#Text>
6. Державна митна служба України. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/state-customs-service>
7. Про затвердження Положень про митні пости Київської регіональної митниці, Положень про відділи митного оформлення митних постів Київської регіональної митниці та розподіл території та компетенції, в межах яких здійснюють функції відділи митного оформлення митних постів Київської регіональної митниці: Наказ Державної митної служби України від 31.05.2011 р. № 806. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0806483-11#Text>
8. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19/ed20240627#Text>
9. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/ed20240528>
10. Державна митна служба України вітає на Єдиному державному інформаційному веб-порталі «Єдине вікно для міжнародної торгівлі». Офіційний веб сайт Державної митної служби України. URL: <https://cabinet.customs.gov.ua/>
11. Деякі питання реалізації принципу «єдиного вікна» під час здійснення митного, санітарно-епідеміологічного, ветеринарно-санітарного, фітосанітарного, екологічного, радіологічного та інших видів державного контролю: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.2016 № 364 (втрата чинності). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/364-2016-%D0%BF#Text>
12. Єдине вікно для міжнародної торгівлі. Офіційний веб сайт Міністерства фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/the_only_window_for_international_trade-472
13. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Кіотська конвенція): Міжнародний документ від 18 травня 1973 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_643
14. Рамкові стандарти безпеки та полегшення всесвітньої торгівлі Всесвітньої митної організації: Міжнародний документ від 1 червня 2005 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/card/976_003
15. International Customs Standards and Customs Blueprints: International document of May 27/28, 2008. URL: <http://ec.europa.eu/enlargement/taiaex/dyn/createspeech.jsp?speechID=6790&key=42d5503554da4fbf084779f88f4e1f82>
16. Дорофєєва Л. М. Нормативно-правове закріплення міжнародних стандартів митної справи. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. № 26. URL: <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc26/6.pdf>
17. Брачук А. О. Категорія «митні процедури» в українському законодавстві: поняття та типологія. *Актуальні проблеми політики*. 2016. Вип. 58 . URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f151928d-cc12-4acd-a982-d87dc1109b7c/content>
18. Конвенція про процедуру спільного транзиту: Міжнародний документ від 20.05.1987. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-87#Text